

Pallag Andrea

Miért nem kell nekünk a rajz és vizuális kultúra érettségi vizsga?

Az új rajz és vizuális kultúra kétszintű érettségi vizsga a tantárgy sorsáról felelősen gondolkodók meglepedésére született meg. A vizsgakoncepció a szabadon választható tantárgyak sajátosságait figyelembe véve kellő körültekintéssel határozott a két szint céljáról és funkciójáról. Az emelt szintű vizsga a szakirányú felsőoktatás összetett igényeinek próbál megfelelni azzal, hogy lehetőséget teremt a szélesebb és mélyebb tudás mérésére. Ennek ellenére a rajz és vizuális kultúra azon kevés érettségi tárgy egyike, amelyet egyetlen felsőoktatási intézmény és szak sem fogad el a felvételi eljárása során. Ez a méltatlan helyzet biztos nem szolgálja az adott tantárgy közoktatásban elfoglalt helyzetének, sőt társadalmi státuszának a megerősítését. Minden érintett félnek mérlegelnie kell, hogy a vizsga elutasítása milyen üzenetet közvetít a vizuális kultúra tantárgyról.

Amikor megszületett a kétszintű érettségi vizsga koncepciója a rajz és vizuális kultúra tantárgyból¹, mindenki elégedett lehetett, aki megértette, hogy ez szakmai szempontból miért jó lehetőség a tantárgy számára. Én tanárként, kutatóként és az új vizuális kultúra érettségi vizsga fejlesztését végző munkabizottság koordinátoraként és résztvevőjeként éltem meg ezt a helyzetet. Azt éreztük, hogy az új vizsga és az annak kialakulásához vezető kutató-fejlesztő munka egységesítési törekvéseivel és tartalmi modernizációs lehetőségével a tantárgy hosszú távú szakmai érdekeit szolgálja. Privilegizált helyzetnek tekinthettük, hogy a rajz és vizuális kultúra – mint szabadon választható vizsgatárgy – további tíz tantárgy² mellett a legelsőik között vehetett részt a tantárgy szakmai megújításának további lépéseként értelmezhető kutató-fejlesztő munkában³.

1 A NAT szerint a tantárgy neve vizuális kultúra, a kerettantervben és a vizsgakövetelményekben rajz és vizuális kultúraként szerepel.

2 Magyar nyelv és irodalom, matematika, történelem, angol és német nyelv, biológia, fizika, kémia, földrajz, informatika.

3 Az új érettségi vizsga fejlesztésének részleteit lásd HORVÁTH ZSUZSANNA – LUKÁCS JUDIT: A kétszintű érettségi vizsga. In *Új érettségi Magyarországon*. Szerk.: Horváth Zsuzsanna – Lukács Judit. Országos Közoktatási Intézet, Budapest, 2006.

A RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA ÉRETTSÉGI KÉT SZINTJÉNEK CÉLJAI

Ez a munkafolyamat lehetőséget biztosított arra, hogy a vizuális nevelés számára fontos teoretikus alapkérdéseket újragondoljunk. A vizsgakonceptió kialakítása kapcsán mérlegelés tárgya lett az alkotás és befogadás tevékenységterületek aránya, továbbá a vizuális kultúra részterületeinek, így a képzőművészet és a mindennapi, alkalmazott vizuális jelenségekkel foglalkozó témák aránya a vizsga és – így indirekt módon – a tanórai tevékenység során. Kiemelt döntésponttá vált az adott területhez kapcsolódó bőséges ismeret és képesség jellegű tudáselemek helyének keresése is a két vizsgaszint között.

A két szint céljának pontos, megkülönböztető definiálása nagyban segítette az alkotás és befogadás tevékenységterületek megfelelő arányának kialakítását. Középszinten a cél hangsúlyozottan a vizualitás iránt befogadó, esetleg alkotó szándékkal érdeklődő, de ezt az érdeklődést nem életpályaként értelmező tanulók elérése. Ennek megfelelően a vizsgán egyrészt a befogadó jellegű tevékenység dominál,⁴ másrészt szabadabb, kevesebb nyomással járó, szélesebb választási lehetőséget biztosító és nem egyetlen vizsgaalkalomra koncentráló formában⁵ van jelen az alkotótevékenység. Emelt szinten mind a befogadás, mind az alkotás területén komolyabb érdeklődést és hozzáértést – esetleg az adott területen továbbtanulási szándékot – mutató tanulók igényeinek kielégítése a cél. E vizsgaszint feladatai lényegesen komolyabb szakirányú tudást mérnek, de itt is van lehetőség az érdeklődés szerinti választásra. Azok a tanulók, akik művészetelméleti irányban szeretnének megmutatkozni, dominánsan befogadó jellegű írásbeli feladatokból tudnak választani, akik viszont bármely típusú alkotóterületen szeretnék bemutatni magukat, választhatnak alkotó jellegű gyakorlati feladatokat.⁶ A szóbeli vizsgarészben azonban mindenki megold művészetelméleti, műelemző feladatokat is.⁷

Mindkét szinten koncepció volt, hogy mind az alkotó, mind a befogadó jellegű tevékenység tárgya ne csupán a képzőművészet területéről, hanem megfelelő arányban a tárgy- és környezetkultúra és az alkalmazott jellegű vizuális kommunikáció területéről is származzon. Így középszinten az írásbeli vizsga során a vizsgázók gyakran találkozhatnak tárgyelemző, illusztráció- vagy plakátelelemző feladatokkal, de a vizsgakövetelmények által irányított módon a portfólióban is szerepelnek tárgytervező, illetve alkalmazott jellegű, vizuális kommunikációs szándékú munkák. Emelt szinten a gyakorlati és szóbeli vizsga keretében szintén nemcsak a képzőművészet területéről származó műtárgy, hanem vizuális természete által meghatározott bármely tárgy vagy jelenség lehet az elemzés tárgya, illetve az alkotótevékenység során a vizsgázónak lehetősége van a grafikai, illetve tárgytervezés bemutatására is.

4 Írásbeli művésztörténet, műelemző vizsgarész, továbbá a szóbeli vizsga keretében beszélgetés a saját, szabadon válogatott alkotó jellegű munkákról.

5 Megadott szempontok szerint válogatott portfólió összeállítása.

6 A gyakorlati vizsga keretében befogadó, elméleti jellegű és alkotó, gyakorlati jellegű feladatokból lehet választani.

7 A vizsga részletes leírását lásd: 40/2002 (V. 24.) OM-rendelet az érettségi vizsga részletes követelményeiről.

Mindkét szinten megtörténik az ismeret és képesség jellegű tudáselemek mérése. Középszinten mind az alkotás, mind a befogadás területén elsősorban a képesség jellegű, illetve a mindennapi életben hasznosítható vizuális tudás bemutatására van lehetőség. Ettől kismértékben eltér az emelt szint, ahol az ismeret és képesség jellegű tudáselemek bemutatása – kiváltképp a szóbeli vizsgarésznek köszönhetően – kiegyenlítődik. Ez azt jelenti, hogy emelt szinten – elsősorban az adott szakirányban felvételiztető felsőoktatás igényeit figyelembe véve – az ismeretek szélesebb és mélyebb bemutatása is követelmény.

Összegezve tehát elmondható, hogy a két szint nehezen tudja teljesíteni a vizsga sokrétű és összetett szakmai igényeit. Konceptiójában a középszint korszerű módon próbál megfelelni a mindennapi életben fontos, komplex vizuális tudást mérő, elsősorban a képességek fejlesztését ösztönző szakmai követelménynek, méghozzá úgy, hogy egy társadalmi presztízisében gyenge, a vizsgaszisztémában szabadon választható vizsgatárgyként kell helytállnia. Az emelt szint ezzel párhuzamosan megpróbálja kielégíteni a szakirányú felsőoktatás sokrétű igényeit úgy, hogy az a közoktatás számára biztosított iskolai keretek között is elérhető követelményeket állítson. Mindezt teszi olyan cézzal is, hogy az adott tantárgyat tanító szaktanárok szakmai tudása, magabiztossága a felsőoktatás irányában is versenyképes legyen.

ZÁRÓVIZSGA ÉS VERSENYVIZSGA

Egy vizsga esetében mindig központi kérdés, hogy mire jogosít a letétele után kapott bizonyítvány. A fentebb leírt különbségtételezés a két vizsgaszint célja között természetesen nem szaktárgyi döntés eredményeként született. Az új kétszintű érettségi vizsga bevezetésének egyik fontos, eredeti célja volt, hogy az érettségi vizsga – csakúgy, mint korábban – egyrészt záróvizsgaként működjön, másrészt a tovább tanulni szándékozók számára egyben versenyvizsgává váljon. Az tehát egy oktatáspolitikai elképzelés volt, hogy a vizsga középszintű teljesítése záróvizsga értékű, az emelt szintű teljesítmény pedig a felsőoktatásba történő továbbhaladás feltétele legyen. A vizsgafejlesztés hosszú folyamatában az eredeti elképzelés – leginkább a felsőoktatás döntése miatt – megváltozott, hisz jelenleg a legtöbb felsőoktatási intézmény elfogadja a középszintű vizsgát az adott tárgyból, míg az emelt szint szerepe egyelőre a további pluszpontgyűjtésben merül ki.

A rajz és vizuális kultúra tantárgy jó lehetőségként használta ki a két szint közötti eredeti különbségtételt, azaz a középszint vonzóan nevezhető vizsgája alkalmas lehet „bárkinek, akinek kicsit is kedve van hozzá”, míg az emelt szint inkább azok számára kedvező, akik szakirányban kívánnak tovább tanulni. Az adott tárgy tekintetében fontos tehát, hogy ha versenyvizsgáról beszélünk, azaz a felsőoktatási válogatás a cél, a szakirányban felvételiztető felsőoktatási intézményeknek az emelt szint elfogadásában kell gondolkodniuk. Érdeemes megnézni, milyen a rajz és vizuális kultúra érettségi vizsga elfogadása a felsőoktatási intézmények körében!

A válasz egyszerű. Jelenleg nincs olyan felsőoktatási intézmény, amely elfogadná vagy beszámítaná a rajz és vizuális kultúra érettségi vizsga bármely szintjét. A szakmai alapozó tárgyakkal együtt igen széles az érettségi vizsgatárgyak köre, és közöttük csupán néhány olyan vizsga van, amelyet a felsőoktatási intézmények egyike sem fogad el. Vannak intézmények, amelyek elfogadják a szakmai előkészítő tárgyak jelentős részét, bizonyos szakok beszámítanak olyan viszonylag alacsony óraszámú tantárgyakat, mint a társadalomismeret vagy a művészetek műveltségterületről a mozgóképkultúra és médiaismeret, vagy olyan akkreditált vizsgatárgyat, mint a művészettörténet.⁸ Ezzel szemben a rajz és vizuális kultúra tantárgy érettségi vizsgája egyik intézményben sem elfogadott, egyetlen szakhoz sem szükséges előfeltétel. Mi, rajztanárok tehát azt érezhetjük, hogy kivételes helyzetben vagyunk. Ismét kivételesben, mint ahogy gyakran az iskola mindennapi gyakorlatában is, ahol a megkülönböztetés általunk is hangsúlyozott oka a művészetközvetítés magasztos, semmivel sem összehasonlítható, nehezen elérhető feladatának hirdetése. Elgondolkodtató azonban, hogy jó-e nekünk ez a megkülönböztetés. Jó-e nekünk, hogy szaktanárként – mással ellentétben – a közoktatási folyamat végén munkánk célja nem lehet egy deklaráltan „hasznos” versenyvizsga-státuszú felkészítés? Jó-e nekünk, hogy legjobb esetben is csupán egy felvételi (gyakorlatinak nevezett) vizsgában legitimizált, teljesítményre kevésbé ösztönző záróvizsgára történő felkészítésre tart alkalmasnak minket a felsőoktatás?

Komoly versenyvizsga a vizuális tudást követelő felsőoktatási intézményekben?

A manapság oly népszerű jogi, közgazdasági szakokon, kiváltképp a magas presztízsű felsőoktatási intézményekben köztudottan nagy a verseny. A legtöbb ilyen jellegű intézmény elfogadja a magyar, történelem továbbá matematika középszintű érettségi vizsgát, de a bejutáshoz a vizsgán megszerezhető maximális pontszámokon kívül további pluszpontok szükségesek. Elképzelhető, hogy a vizuális tárgyú felvételi követelményeket állító felsőoktatási intézményekben szintén nagy a verseny, olyan nagy, hogy a rajz és vizuális kultúra törvénybe foglalt vizsgakövetelményei nem elegendők számukra, és csakis saját szelekciójuk biztosíthatja a diákok eredményes továbbhaladását. Köztudott, hogy van néhány magas presztízsű felsőfokú művészeti intézményünk, amelyekben nagy a verseny, és – mivel kevés van belőlük –, nagyobb, mint a jogi és közgazdász szakokon. Természetes, hogy az említett intézményeknek sokfordulós, komoly válogatásra lehetőséget adó gyakorlati felvételi vizsgarendszert kellett kifejlesztetniük. Hogyan lehetséges azonban az, hogy az óvodapedagógus és a tanító szakokra – ahol a képzés egyik alappillére a vizuális nevelés – nem tartják szükséges alapkövetelménynek a rajz és vizuális kultúra érettségi vizsgát? Hogyan lehetséges, hogy tájrendező és kertépítő mérnök szakra katonai, vegyipari vagy ügyviteli alapismeretek érettségi vizsgát is lehet választani, de rajz és vizuális kultúrát nem? Hogyan lehetséges, hogy elektronikus ábrázolás, képi ábrázolás vagy környezetkultúra szakokhoz nem feltétel

⁸ Lásd www.felvi.hu.

a rajz és vizuális kultúra érettségi vizsga? Hogyan lehetséges, hogy a kommunikáció és médiatudomány szak vizuális kommunikáció szakirányán csak a magyar, matematika, társadalomismeret, történelem, művelődési és kommunikációs alapismeretek, valamint szociális alapismeretek vizsgatárgyak közül lehet választani?

Vajon miért nem fogadják el a vizuális kultúra érettségi vizsgát azok a pedagógusképző felsőoktatási intézmények, amelyek azokat a pedagógusokat képezik, akik erre a bizonyos érettségi vizsgára fogják ösztönözni és felkészíteni a gyerekeket az iskolákban? Vajon miért nem fogadják el ezt az érettségi vizsgát azok a felsőoktatási intézmények, amelyek olyan szakembereket képeznek, akiknek majd hatásuk lesz az igényes vizuális környezet alakítására?

A felsőoktatásnak nem megfelelő a közoktatás rajz és vizuális kultúra vizsgája?

Lehetséges, hogy a vizuális terület követelményeit felállító felsőoktatási intézmények nem tartják megfelelőnek és elegendőnek a rajz és vizuális kultúra érettségi vizsgát, ezért saját jól bevált felvételi – jogszabályban gyakorlatinak nevezett – vizsgákat kénytelenek beiktatni? Több ok miatt sem egyszerű választ találni a kérdésre.

A szakirányú felsőoktatás csekély mértékű kommunikációja nem tükrözött elégedetlenséget az új vizuális érettségi vizsga fejlesztése során. A fejlesztőfolyamatban két alkalommal tudtak párbeszédet kezdeményezni a fejlesztők a felsőoktatással. Mindkét esetben az elkészült munkaanyagok pillanatnyi állapotának véleményezésére volt lehetőségük a szakirányban felvételiztető intézményeknek.⁹ Először nem volt olyan szakirányú felsőoktatási intézmény, amely élt volna ezzel, azaz senki sem fogalmazott meg véleményt, és nem kívánt alakítani a formálódó koncepciót. Másodszor már az intézmények jelentős része véleményezte az elkészült munkaanyagot, és alapvetően elfogadták a koncepciót. Mind tartalmában, mind szerkezetében alapos, átgondolt, körültekintő anyagnak tartották a tervezetet. Többek szerint a hiánypótló anyag a szakmai előrelépés lehetőségét teremtette meg, és ezáltal kedvező hatást gyakorolhat a felsőoktatás munkájára is. Nagyban támogatták a vizsgamodellben több ponton előforduló választhatóságot. Véleményük szerint a vizsgamodell alkalmas az adott célok¹⁰ mérésére. E véleményezés szerint a felsőoktatás számára korszerűnek, üdvözlendőnek és elfogadhatónak tűnt a rajz és vizuális kultúra tanfolyam vizsgatervezete.

Ezt követően vajon mi befolyásolta a szóban forgó felsőoktatási intézmények elutasító döntését?

⁹ Először 1997-ben véleményezhették a készülő vizsgaanyagot, másodszor 2001-ben a részletes vizsgakövetelményeket, vizsgamodellt, és az ezeket magyarázó mintafeladatokkal is találkozhattak.

¹⁰ Az adott cél világos lehet a fentebb leírtak alapján, azaz egyrészt záróvizsga, másrészt versenyvizsgastátuszt jelent.

Jogszabályi háttér

A vonatkozó jogszabályt megvizsgálva¹¹ azt találjuk, hogy a művészeti és művészetközvetítő felsőoktatási képzés felvételi eljárása valóban lehet kivétel. Minden más esetben a felvételi pontszámítás a tanulmányi pontokból (öt tantárgy két féléves középiskolai érdemjegyeinek, továbbá az érettségi vizsgatárgyak százalékos eredményének az átlaga) és az érettségi pontokból (a képzési területre vonatkozóan meghatározott két érettségi vizsgatárgy százalékos eredményének összege) vagy a tanulmányi, illetve érettségi pontok kétszereséből adódik. Ezzel szemben a művészeti és művészetközvetítő képzési területek esetében az adott felsőoktatási intézmény a szabályzatában rendelkezhet, hogy a művészeti és művészetközvetítő képzési területre jelentkezők esetében az intézmény kizárólag a saját gyakorlati vizsgája alapján állapítja meg a felvételi összpontszámot. Ekkor a felvételi összpontszámot a gyakorlati vizsga pontszámának megkettőzésével kell kiszámítani.¹² E jogszabály mellékletében, amely a felvételi eljárás során figyelembe vehető érettségi vizsgatárgyakat sorolja fel, a rajz és vizuális kultúra nem szerepel. A jogszabály szövege szerint tehát az adott intézményeknél van a döntés, a melléklet azonban elveszi ezt a döntést, és nem csupán a művészeti és művészetközvetítő, hanem minden más képzési területtől is. A jogszabályalkotás folyamatában született tehát a döntés, hogy az adott képzési területre vonatkozó felsőoktatási intézmények kivételek legyenek. Úgy látszik, hogy a jogszabály kizárólag azoknak a magas presztízsű művészeti képzési területeknek az érdekét védi, amelyek nem tudnak lemondani saját felvételi gyakorlatukról. Mindeközben elveszi a lehetőséget számtalan más képzési ágtól, szakiránytól, amelyek esetleg joggal mérlegelhetnék a vizuális kultúra érettségi vizsga elfogadását. Az, aki a jogalkotás folyamatának nem volt részese, nem tudhatja, hogyan született az említett jogszabály, látható azonban a körütekintés hiánya, hisz e döntés bizonyos érdekek védelmében, de szélesebb érdekek ellenében veszi el a döntés lehetőségét több felsőoktatási intézménytől. Ugyanakkor viszont a felvételi tájékoztató szerint a melléklet értelmezése is megkérdőjelezhető, hisz bizonyos felsőoktatási intézmények a listában nem szereplő tantárgyakat is elfogadják a felvételi pontok kiszámításához. Vagy a jogszabály kizáró rendelkezése, vagy az értelmezési problémák miatt a rajz és vizuális kultúra érettségi vizsga jelenleg nem számít bele a felvételi pontszámokba.¹³

11 237/2006. (XI. 27.) Korm. rendelet a felsőoktatási intézmények felvételi eljárásáról, 308/2008 (XII. 20.) a felsőoktatási intézmények felvételi eljárásáról szóló 237/2006. (XI. 27.) Korm. rendelet és a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 79/2006. (IV. 5.) Korm. rendelet módosításáról, illetve a 98/2009 (IV. 24.) Korm. rendelet a felsőoktatási képzés feltételeiről szóló egyes kormányrendeletek módosításáról.

12 Lásd 237/2006. (XI. 27.) Korm. rendelet, 17. § (3), (4).

13 A 98/2009. (IV. 24.) Korm. rendelet a szóban forgó mellékletben megerősíti a felvételi eljárás során figyelembe vehető vizsgatárgyak körének leszűkítését.

A VIZUÁLIS KULTÚRA ÉRETTSÉGI VIZSGA MINT LEHETŐSÉG

Nem szabad elfeledkezni arról, hogy a művészeti tárgyak társadalmi elfogadottságához nélkülözhetetlen iskolai hitelességük növelése. De hogyan lehet egy tantárgy hiteles, ha érettségi vizsgájának az elutasítása is azt deklarálja, hogy az, ami a közoktatásban felkészítés címén folyik, nem megfelelő vagy nem elegendő? Ráadásul azok a pedagógusok, akik ezt a felkészítő munkát végzik, azokban a felsőoktatási intézményekben tanultak, amelyek ma nem akarják vagy nem tudják elfogadni a munkájukat. Azzal is tisztában kell lennünk, hogy a tantárgy iskolai és társadalmi presztízsének megtartásához, még inkább növeléséhez fontos, hogy jelen legyen a közoktatásban. A NAT szerint a tanulók 16 éves koráig bizonyosan jelen van a vizuális kultúra tantárgy. Ahhoz, hogy a többi évfolyamon is legyen lehetőség a vizuális nevelésre, fenn kell tartani a tanulók érdeklődését. Ha ez sikerül, akkor a tanulói igények szerint a tantárgy jelen lesz a különböző szintű érettségi vizsgára felkészítő csoportokban, a közoktatás befejező éveiben is. Tehát ha van érettségi szándék, lehet belőle tanóra is. A tanóra pedig hitünk szerint minden érintett félnek jó. Ha a rajztanár megfelelő óraszámot kap, a pedagógusképző felsőoktatási intézmények nem hiába képeznek komoly szaktudású rajztanárokat. Ezáltal a szakirányú felsőoktatás is alaposabban felkészített tanulók közül válogathat. Ugyanakkor a tanulók vizuális érdeklődése és felkészültsége alkalmasabbá teszi őket a mindennapi vizuális jelenségekkel való találkozásra, így a társadalmi hatás is észlelhető, és végeredményben növelheti a tantárgy rangját, elfogadottságát.

KIS LÉPÉS MINDENKI MEGELÉGEDÉSE FELÉ

A vizuális neveléssel foglalkozó pedagógusok egyik fontos célja, hogy a minket körülvevő látható világ jelenségeinek széles körét értelmezni tudó, azokhoz érzékenyen viszonyuló, a vizuális tudás sokrétű felhasználására alkalmas emberek hagyják el a közoktatást. Ez nagyobb eséllyel valósulhat meg abban az esetben, ha kiváló szaktanárok megfelelő körülmények között, optimálisan a közoktatás befejezéséig tanítják a tanulókat. Egy jól működő érettségi vizsga a világon mindenhol az adott tantárgy elismertségét és helyét jelzi a tantárgyi rendszerben. A felsőoktatás által is legitimált, a továbbtanulást segítő, így a diákok számára hasznos vizuális érettségi vizsgának státuszt erősítő, ösztönző ereje van. Az érettségire felkészítés praktikusán a megszerzett tudás bővítését és mélyítését szolgálja, ami fontos mindenkinek, kiváltképp az érintett felsőoktatásnak, hisz a továbbiakban jól megalapozott tudásra építkezhet.

Ha azonban a felsőoktatás úgy ítéli, hogy a rajz és vizuális kultúra érettségi vizsga nem biztosítja számára a szelekció lehetőségét, valamint a jogszabályi keretek sem segítik a felsőoktatási intézményeket az elfogadásban, feltétlenül mérlegelni kellene – egy jogszabály által nem tiltott lehetőséget – az érettségi vizsga „beszámíthatóságát”. A beszámíthatóság számtalan formában történhet, például felvételi feltétel vagy pluszpontgyűjtési lehetőség. Egy felvételi feltételként állított érettségi vizsga vagy egy további pontgyűjtési lehetőségként felajánlott vizsgarész nem jelent feltétlenül pluszterhelést a tanulóknak. Egy ilyen

döntés azonban erősíthetné – de legalább nem gyengítené – a vizuális nevelés státuszát a közoktatásban, hisz kijelenthető, hogy egy emelt szintű vizuális érettségi vizsgára felkészülő tanuló többet tud teljesíteni a felvételi vizsgán is.

Könnyen létrejöhet azonban a vizuális érettségi vizsga nélküli állapot, hisz az elutasítás előbb-utóbb a rajz és vizuális kultúra érettségi helyzetének megingását, esetleg megszűnését is okozhatja. Az érvelés alapján minden érintettnek érdemes mérlegelnie: Biztos, hogy nem kell nekünk a rajz és vizuális kultúra érettségi vizsga?

Szeretettel hívunk és várunk minden érdeklődőt a
Rajz és vizuális kultúra Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny
 legjobb alkotásaiból rendezett

Haydn Zenepavilon
 című kiállításra.

Helyszín: KAPTÁR Műhelyarchívum az Aquincum Általános Iskola
 (Bp., III. kerület Arató Emil tér 1.)
 Megnyitó: 2009. május 28. 15.00 óra
 A kiállítást köszönti: Pósfai Péter, az Oktatási Hivatal elnökhelyettese
 Megnyitót mond: Szabó Magdolna Óbuda alpolgármestere
 Nyitva: 2009. május 28-tól június 12-ig munkanapokon
 11.00 – 17.00 óra között